

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Кафедра	Кафедра теорії і історії мистецтв	Рік навчання	1
Галузь знань	В Культура, мистецтво та гуманітарні науки	Вид дисципліни	Нормативна
Спеціальність	В4 Образотворче мистецтво та реставрація	Семестри	3

ТЕОРІЯ МИСТЕЦТВ

(Аналіз творів мистецтва. Графіка, скульптура)

Семестр 3 (осінній)

Викладач	Соколюк Людмила Данилівна, академік НАМУ, проф., док.мист.
E-mail	sokolyuk_l@ukr.net
Заняття	<u>Семестр 3. За розкладом</u>
Адреса	к. 205, поверх 2, корпус 3, вул. Мистецтв, 11
Телефон	057 706-02-81 (кафедра)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є спілкування у телеграм-чаті групи в робочі дні 10.00-16.00 (запитання, пропозиції, повідомлення). У випадку дистанційного навчання роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача: 1) в *темі* листа: назва дисципліни – ТМ 2) файли підписувати: *прізвище_завдання*. Розширення: *текст* — *docx*, *ілюстрації* — *jpeg*, *pdf*.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Знання «Історії зарубіжного мистецтва», «Історія світової культури», «Теорія мистецтв. Вступ до спеціальності», «Теорія мистецтв. (Аналіз творів мистецтва. Живопис)» «Кольорознавство» тощо.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Альбоми, з образотворчого мистецтва, ілюстративний матеріал згідно тем курсу, сайти провідних музеїв світу, України, Харківського художнього музею.

Методичне забезпечення

Робоча програма з курсу «Теорія мистецтв» *модуль 3

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

Сайти провідних музеїв світу, України, Харківського художнього музею

Музеї Ватикану - m.museivaticani.va

Галерея Уффіці (Флоренція) - uffizi.it

Лувр - louvre.fr/en/visites-en-

Британський музей - britishmuseum.org

Музей Прадо - museodelprado.es/the-collect..

Музей мистецтв ім. В. і Б. Ханенків, Київ khanenkomuseum.kiev.ua

Музей східного і західного мистецтва, Одеса museum.odessa.ua

Національний художній музей України old.namu.kiev.ua

Національний музей ім. А. Шептицького у Львові nml.com.ua

Харківський художній музей artmuseum.kh.ua

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Комп'ютерна техніка, екран. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word, сайти музеїв світу і України.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою викладання навчальної дисципліни «Теорія мистецтв» є формування необхідної наукової бази та понятійного апарату; навичок образно-стилістичного аналізу, систематизації та класифікації художніх творів.

Основними **завданнями** дисципліни «Теорія мистецтв» є вивчення особливостей створення і розвитку художнього образу, мистецтвознавчий образно-стилістичний аналіз творів мистецтва, інтерпретація творів мистецтва, проблематика мистецтвознавства тощо.

ЗАГАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ:

ЗК2 - Здатність зберігати і примножувати культурномистецькі, моральні, наукові

цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство.

ЗК6 - Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК7 - Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК9 - Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ФАХОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

ФК1 - Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища.

ФК2 - Здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки.

ФК6 - Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.

ФК9 - Здатність використовувати професійні знання у практичній мистецтвознавчій діяльності.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

ПР2 - Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ПР8 - Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти для розроблення композиційних рішень, аналізувати принципи морфології об'єктів живої природи, культурно-мистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при формуванні концепції твору та побудові художнього образу

ПР9 - Застосовувати знання з історії мистецтв у професійній діяльності, впроваджувати український та зарубіжний мистецький досвід.

ПР14 - Трактувати формотворчі засоби образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства, комплексно визначати їхню функціональну та естетичну специфіку у комунікативному просторі.

ПР15 - Володіти фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Вивчення навчальної дисципліни «Теорія мистецтв» (Аналіз творів мистецтва. Графіка, скульптура) модуль 3 складає 120 годин (60 год. аудиторної роботи – 30 лекційних і 30 семінарських занять і 60 год. самостійної роботи) для студентів денної форми навчання; 10 год. аудиторної роботи і 110 год. самостійної роботи для студентів заочної форми навчання / 4 кредити ECTS.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 5. «Аналіз графічного твору».

Тема 1. «Графіка як вид образотворчого мистецтва. Унікальна графіка»

Місце графіки в образотворчому мистецтві. Унікальна графіка, друкована графіка. Графічні техніки та матеріали. Малюнок як основа графічного мистецтва. Олівцевий малюнок. Малюнок тушшю. Малюнок м'якими матеріалами. Техніки, що мають ознаки графіки і живопису: пастель, акварель.

Тема 2. «Особливості сприйняття творів унікальної графіки»

Жанри графіки. Графічний образ. Серії графічних творів Самостійний етюд. Станкова графіка, книжкова графіка. Допоміжна графіка, навчальний малюнок. Історичний, соціо-культурний контекст твору. Порівняння, алегорія, метафора.

Тема 3. «Друкована графіка»

Книжкова графіка. Оригінальна гравюра – естамп, репродукційна гравюра. Техніки і матеріали гравюри. Глибокий друк (гравюра на металі, меццотінто, суха голка, офорт, акватинта). Високий друк (ксилографія, ліногравюра, автоцинкографія). Плоский друк (літографія, офсет, альграфія). Трафаретний друк (шовкографія). Плакат.

Тема 4. «Особливості графічних засобів вираження»

Схожість та відмінність від творів живопису. Лаконізм графічної мови. Лінія- штрих-пляма. Види контурів. Пропорції, масштаб. Лінія горизонту. Композиція.

Композиційна сітка. Простір. Перспектива. Ритмічна побудова. Світлотінь. Колорит. Графічний образ та слово. Шрифти, орнаменти. Ідея, сюжет, тема твору.

Змістовий модуль 6. «Аналіз скульптурного твору»

Тема 5. «Скульптура як вид образотворчого мистецтва»

Ідейно-образна функція скульптури. Основні різновиди круглої скульптури. Різновиди рельєфу. Пластика малих форм. Особливості тематичного репертуару скульптури. Жанри.

Тема 6. «Скульптурні матеріали і техніки»

Скульптурні матеріали та їхній зв'язок з пластичною структурою, напрямом та змістом пластичної форми. Засоби обробки пластичної форми та їх значення в мистецтві скульптури. Принципові особливості скульптурної техніки (ліплення, ваяння, відливка, чеканка).

Тема 7. «Образ, інтерпретація твору скульптури»

Специфіка аналізу образу скульптурного твору. Поняття особливого і загального в скульптурі. Історичний, соціо-культурний контекст твору. Порівняння, алегорія, метафора.

Тема 8. «Засоби художньої виразності в скульптурі»

Скульптура у порівнянні з живописом та графікою. Композиція в скульптурі. Багатофігурна і однофігурна композиції. Простір і форма. Співвідношення скульптури та конкретного архітектурного чи природного простору. «Графічність» і «живописність» у скульптурі. Ідея, сюжет, тема.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються на лекційних, практичних заняттях. Самостійна робота спрямована на виконання практичних завдань (письмових і усних), конспектування фахової літератури. Зміст самостійної роботи складає пошук наукової інформації та її аналіз, роботу з музейними сайтами. Додаткових завдань для самостійної роботи не передбачено.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

В межах кожного модулю передбачено рубіжні етапи контролю для студентів денної форми навчання, що є підсумком виконання практичних завдань. Для студентів заочної форми навчання формами контролю є самостійна робота, конспект джерел. Форма підсумкового контролю – **залік**. Оцінювання – на основі виконаних практичних завдань, усних опитувань, контрольних робіт, конспекту джерел.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	задовільно	64–74	D
			незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B	незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C			

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

На заняттях здобувачі вищої освіти мають вести конспект лекцій, проявляти ініціативу стосовно навчання (дискусії, пропозиції), вчасно виконувати усі завдання з курсу.

У разі відрядження, хвороби викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю/ заняття може провести інший викладач кафедри.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

Відвідування лекційних та практичних занять є обов'язковим. У разі пропуску занять через захворювання або інших поважних причин має бути підтверджуючий документ з наданням можливості виступів на практичних заняттях. За відсутності поважних причин матеріал опрацьовується самостійно без надання можливості виступів на практичних заняттях.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності при написанні письмових робіт, а також у доповідях на конференції або публікаціях.

РОЗКЛАД КУРСУ

Осінній семестр

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Год	Рубіжний контроль	Деталі
1 тижде нь	1	Лекція	Вступ до курсу. Графіка як вид образотворчого мистецтва. Унікальна графіка	4		
2 тижде нь	2	Лекція	Особливості сприйняття творів унікальної графіки	4	Усне опитування	
3 тижде нь		Практичне заняття	Графічний твір. Каталогні дані. Техніка, матеріали	4	Виступ на семінарі	Конспект джерел
4 тижде нь		Практичне заняття	Іконографія, історико-культурний контекст графічного твору	4	Виступ на семінарі	
5 тижде нь	3	Лекція	Друкована графіка	4	Контрольна робота	Конспект джерел
6 тижде нь		Практичне заняття	Приклади різних технік друкованої графіки	4	Виступ на семінарі	
7 тижде нь	4	Лекція	Особливості графічних засобів вираження	4	тестування	Конспект джерел
8 тижде нь		Практичне заняття	Приклади різних технік графіки з подібною іконографією	4	Усне опитування	
9 тижде нь	5	Лекція	Скульптура як вид образотворчого мистецтва	4	Виступ на семінарі Контрольна робота	Конспект джерел
10 тижде нь	6	Лекція	Скульптурні матеріали і техніки	4	тестування	
11 тижде нь	7	Лекція	Образ, інтерпретація твору скульптури	4	Усне опитування	Конспект джерел
12 тижде нь		Практичне заняття	Образ, створений мистцем і у сприйнятті глядачів	4	Виступ на семінарі	
13 тижде нь	8	Лекція	Засоби художньої виразності в скульптурі	4	Самостійна робота Письмове завдання	Конспект джерел
14 тижде нь		Практичне заняття	Класична і сучасна скульптура. Засоби виразності	4	Виступ на семінарі Контрольна робота	

15 тижде нь		Прак ти чне заняття	Джерела до курсу. Таблиці і пам'ятки	4	Виступ на семінарі	Конспект джерел
-------------------	--	------------------------------	---	---	--------------------	--------------------

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Поточне тестування									Сума
T1-2	T3	T4-	T5		T6	T7	К.р. №1	К.р. №2	
20	10	10	10		10	10	15	15	0-100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка	Критерії оцінювання здобувачів вищої освіти
Незадовільно (2)	Здобувач/ка вищої освіти однозначно характеризує мистецькі явища, демонструє слабо сформоване художньо-естетичне мислення, володіє незначною частиною термінологічного мінімуму. Невиконання запланованого обсягу робіт, погана відвідуваність, пропуск рубіжного контролю
Задовільно (3)	Здобувач/ка вищої освіти в недостатньому обсязі опанував матеріал курсу, виконані роботи мають багато значних недоліків, погана відвідуваність лекцій і практичних занять.
Добре (4)	Здобувач/ка вищої освіти усвідомлює зміст, проблематику завдань теорії мистецтва, але допускає несуттєві неточності у використанні спеціальної художньої термінології, трапляються поодинокі недоліки в інтерпретації художнього образу й аналізі творів образотворчого мистецтва. Здобувач/ка не завжди самостійно систематизує й узагальнює художній матеріал.
Дуже добре (4+)	Здобувач/ка вищої освіти здатний узагальнювати й систематизувати матеріал з курсу. Проявляє ініціативу на заняттях, добре обізнаний з джерельною базою з курсу, добре орієнтується в інтерпретації художнього образу й аналізі творів графіки і скульптури класичного періоду. Утім допускає неточності і незначні помилки у викладенні матеріалу, аналізуванні творів мистецтва.
Відмінно (5)	Здобувач/ка вищої освіти демонструє глибоке знання першоджерел та творів мистецтва, вільну орієнтацію в базовій літературі до курсу, належне володіння мовою мистецтва у висновках та узагальненнях, має достатньо високий рівень художньо-мистецького мислення, зокрема на прикладах сучасного мистецтва.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бергер, Джон. Мистецтво бачити / пер. з англ. Київ, 2020.
2. Берд, Майкл. 100 ідей, що змінили мистецтво/ пер. з англ. Київ, 2018.
3. Білецький П. Мова образотворчих мистецтв. Київ, 1973.
4. Виппер Б. Введение в историческое изучение искусства. М., 1985.

5. Гоголь Ст., Діба Ю. Скульптура. Ілюстрована енциклопедія. Львів, 2020.
6. Гомбріх, Е.Г. Оповідь про мистецтво/ пер. з англ. Київ, 2024.
7. Гомперц, Вілл. Думай як митець / пер. з англ. Київ, 2018.
8. Гризова И. Художественный образ как система. Одеса, 1970.
9. Іттен, Йоганнес. Мистецтво кольору : Суб'єктивний досвід і об'єктивне пізнання як шлях до мистецтва. Київ, 2022.
10. Клочко, Діана. 65 українських шедеврів. Визнані й неаявні. Київ, 2019.
11. Красноголовець О. Основи скульптури: навчальний посібник. Київ, 2008.
12. Образотворче мистецтво. Енциклопедичний словник-довідник. Київ, 2007.
13. Пічкур М. Теорія і практика композиції. Київ, 2022.
14. Ракітін В. Мистецтво бачити. Київ, 1973.
15. Словник українського сакрального мистецтва/ за ред. М. Станкевича. Львів, 2006.
16. Совгира Т. Роль техніки та технології у мистецтві. Київ, 2022.
17. Степовик Д. Українська гравюра бароко: Майстер Ілля, Олександр Тарасевич, Леонтій Тарасевич, Іван Щирський. Київ, 2022.
18. Український художній авангард: маніфести, публіцистика, бесіди, спогади, листи. Київ, 2019.
19. Фартінг, Стівен. Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення. Київ, 2019.
20. Шміт Ф. Мистецтво: його психологія, його стилістика, його еволюція. Київ, 2023.
21. Яковлєв М. Композиційні та геометричні аспекти художнього формотворення Мистецтвознавство України : зб. наук. праць. Київ, 2007. С. 265–274.
22. Яковлєв М. Композиція + геометрія. Київ, 2007.
23. Arnheim, Rudolf: Art and Visual Perception: A Psychology of the Creative Eye. Berkeley and Los Angeles. 1954, 1974.
24. Arnold, Dana. A short Book about Art. London, 2015.
25. Bazin, German. Histoire de l'histoire de l'art: De Vasari à nos jours. Paris. 1986.
26. Panofsky, Erwin. Perspective as Symbolic Form. New York, 1927, 1997
27. Panofsky, Erwin. Idea: A Concept in Art Theory. 1968.
28. Panofsky, Erwin. L'oeuvre d'art et ses significations: Essais sur les "arts visuels". Paris. 1969.
29. Winkelman, J. Reflections on the Imitation of Greek Works in Painting and Skulpture. Chicago, 1987.
30. Wölfflin, Heinrich. Classic Art: An Introduction To The Italian Renaissance. London, 1899, 1952, 1953, 1961, 1980, 1994.
29. Wölfflin, Heinrich. Renaissance und Barock. London, 1888, 1908, 2016.